ZAUJÍMAVÉ NÁLEZY MÚČIAROVITÝCH CHROBÁKOV NA STREDNOM SLOVENSKU (COLEOPTERA, TENEBRIONIDAE)

Valerián Franc

Hoci oblasť stredného Slovenska nepatrí (napr. už len vďaka Roubalovmu pôsobeniu) k entomofaunisticky najmenej známym častiam štátu, literárne dáta z tohto územia sú staré väčšinou viac desaťročí. Odhliadnúc od neuspokojivej situácie v základnom faunistickom výskume vôbec si však treba uvedomiť, že i vieryhodnosť mnohých z toho mála existujúcich údajov je vzhľadom na ďalekosiahle, zväčša negatívne antropogénne prírodno-ekologické zmeny už dnes sporná. Naliehavá potreba zintenzívnenia základného entomologického výskumu nemá len význam čiste vedecký - ďalekosiahle využitie má (či azda by mal mať) aj v ochranárskej sfére apod.

V tomto príspevku uvádzam nálezy niektorych pozoruhodných druhov čeľade Tenebrionidae zo širšieho okolia Banskej Bystrice. Všetky údaje s výnimkou inak citovaných pochádzajú z vlastných zberov. Kolegom V. Kubincovi a T. Kizekovi ďakujem za poskytnutie zaujímavých údajov. Pre dokreslenie ekofaunistických pomerov sa zmieňujem aj o pozoruhodných asociačných vzťahoch niektorých druhov.

1. Oodescelis polita (STURM) - Podbrezová, na ceste v blízkosti lesostepnej kamenistej krasovej stráne, 6.7.1983 (T. Kizek lgt.). Roubal (1936) udáva výskyt tohto vzácneho druhu napr. z Banskej Bystrice a z Dobšinej. Zdá sa, že bude na južných vápencových okrajoch Nízkych Tatier viac - hoci len lokálne a vzácne rozšírený. Ďalší ex. som zbieral na Holíku (Štiavnické vrchy) v xerotermnej lesostepnej formácii 15.6.1984.*)

2. Boletophagus interruptus ILLIGER - B. Bystrica - Šálková (Pôlč), Abieto-Fagetum, hnijúce huby na Abies v asociácii Oxyporus maxillosus FABR., 11.6.1984.

3. Platydema dejeani CASTELNAU - Zvolen - Sekier, Querco-Fagetum Car-

*) Mimoriadne zaujímavý je nález z Tlstej (Velká Fatra): 6.7.1969 JUDr L. Daněk lgt. et coll.

pineum, pod kôrou starého vývratu Fagus na hubách, 8.8.1981 v asociácii Athous villosus (GEOFFR.), Cyllodes ater (HERBST) a Triphyllus bicolor (FABR.) ako dôkaz prírodnej zachovalosti územia. Druhý ex. som zbieral v masíve Baranova pri B. Bystrici, 8.7.1983, taktiež pod kôrou Fagus na hubách.

4. Alphitophagus bifasciatus (SAY) - B. Bystrica - Urpín, na vývrate Tilia na okraji zmiešaného Fageta na drevných hubách, 26.6.1980 v asociácii Synchita humeralis (FABR.) a Isorhipis melasoides CAST. Zdá sa, že tento druh, vedúci dvojaký spôsob života (synantropne na zásobách a vo voľnej prírode na tlejúcich látkach a hubách) je u nás - aspoň vo voľnej prírode - značne vzácnejší, než udáva novšia literatúra (Picka, 1978); zrejme hlavne v prírodne zachovalom prostredí.

5. Alphitobius diaperinus (PANZER) - B. Bystrica - Jakub, v blízkosti potoka pod kôrou vývratu Salix na hubách, 27.6.1980. Veľmi zaujímavý nález vzácneho, takmer výhradne synantropného druhu! Je však možné, že exemplár sa sem dostal viac-menej náhodne z niektorej z blízkych domácností.

6. Diaclina fagi (PANZER) - Dobrá Niva, starý dubový háj, pod kôrou mohutného vývratu Quercus spolu so Symbiotes gibberosus (LUC.) a s hojnejšou príbuznou D. testudinea (PILL.), 16.7.1983. Lokalita tohto veľmi vzácneho druhu (potvrdenia výskytu pre Slovensko) si kvôli ojedinelým a cenným ekologickým pomerom už dávno zasluhuje zákonnú ochranu.

7. Hypophloeus fasciatus FABRICIUS - Budča, staré Quercetum, na mohutnom Quercus cerris L. na drevných hubách, 27.9.1980. Picka (1978) udáva tento druh aj z B. Bystrice. Nález tohto korticikolného druhu na hubách je zaujímavý - je ovšem možné, že imágo vniklo do huby náhodou odspodu pri prehrýzaní sa kôrou. S tým však koliduje neskorý nález druhu.

8. Hypophloeus fraxini KUGELAN - Badín, pod kôrou Pinus na výslnnom okraji lesa, 24.9.1980 (V. Kubinec lgt. et coll.!).

9. Menephilus cylindricus (HERBST) - Dobrá Niva, starý dubový háj, pod kôrou vývratu Quercus cerris L., 1.5.1983, 1 párik. Potvrdenie výskytu u nás veľmi vzácneho mediteránneho druhu na severnej hranici rozšírenia!

10. Tenebrio obscurus FABRICIUS - Zvolen - Sekier, staršie Querco-Fagetum Carpineum, pod kôrou vývratu Quercus, 7.7.1982.

11. Tenebrio opacus DUFTSCHMIDT - Budča, staré Quarcetum, pod kôrou vývratu Quercus už v pokročilejšom štádiu rozpadu, 22.11.1980 (imágo zrejme prezimuje). Bude zrejme lokálne a vzácne rozšírený v širšom okolí Zvolena; Picka (1978) druh udáva priamo zo Zvolena. Vzhľadom na vysoké ekologické nároky druhu je však zrejmé, že je na trvalom ústupe nielen u nás, ale i v celom, relatívne veľmi malom areáli výskytu.

Literatúra

Picka, J., 1978: Potemníkovití brouci Československa. Coleoptera, Tenebrionidae. Zprávy Čsl. spol. ent. při ČSAV, Klíče k určování hmyzu I.

Roubal, J., 1936: Katalog Coleopter Slovenska a Podkarpatskej Rusi II. Státní tiskárna, Praha.

Summary

In this article are described findings of some remarkable and rare species of darkling-beetles (Tenebrionidae) from central Slovakia. It can to emphasize an occurence of several ones especially: Oodescelis polita (STURM) (Podbrezová, xerothermical carst slope, 6.7.1983; Holík in the "Štiavnické vrchy"-mountains, 15.6.1984), Alphitobius diaperinus (PANZ.) (Banská Bystrica, under bark of old Salix, 27.6.1980), Tenebrio opacus DUFT. (Budča, under bark of decayed Quercus, 22.11.1980) and rare mediterranean Menephilus cylindricus (HERBST) (Dobrá Niva, under bark of old Quercus, 1.5.1983). A finding of rare Diaclina fagi (PANZ.) likes a confirmation for Slovakia (16.7.1983; see Menephilus).

Adresa autora:

Valerián Franc, Horné Záhrady 19, 974 00 Banská Bystrica